

СВЕТОСЛАВ СЛАВЧЕВ

ЖРЕБИЯТ

chitanka.info

Ние сме трима — Ина, Артур и аз. Седим, както всяка вечер, в нашия ъгъл край малкото бяло табло на астрофона. Над нас от стъклените очи на кабината се спуска оранжев здрач. Вляво е Артур. Той се е облегнал назад, почти е потънал в креслото си и отгук аз виждам само неговото слабовато, умно лице, което сега е замислено и някак отчуждено. Ина е пред мен, наведена над екрана на астрофона. Струя синкава светлина трепти по пръстите ѝ, залива неясния ѝ профил, играе в отблясъци наоколо. Ние мълчим. Като че само тя е жива тук, тази мъртва светлина. Чува се тихо пращане, после сред него се прокрадва тънък виещ звук. Ина подпира лице на длани и дълго слуша.

— Остави, Ина — казвам, — знаеш, че няма смисъл.

Тя не отговаря, а и аз няма какво повече да добавя. Всичко е казвано десетки и стотици пъти и тя го знае по-добре от мен и Артур. Слушаме сигнал. Неразбираем за нас сигнал от дълбините на звездния свят. Мина времето, когато се опитвахме да разчетем смисъла му. Измъчвахме се с въпроси, ловяхме се за тънките нишки на догадките. Понякога ни се струваше, че тайната прозира в равнодушните отговори на електронните мозъци. Градахме най-невероятни предположения, радвахме им се, а после в душите ни бавно попиваше горчивината на безсилието. Сега всичко е излишно — след няколко часа отлитаме към Земята. Чакат ни осем земни години път. Осем години заедно. И насаме с угризенията, че сме пропуснали нашето най-голямо откритие, заради което изобщо си струваше да живеем.

— Не се измъчвай, Ина — казвам пак. — Записахме всичко и на Земята ще го разчетат. Вярвай ми и това не е малко.

Всъщност и аз не знам малко ли е или много. Но ние наистина сторихме всичко, което беше по силите ни. И сега е пред очите ми бледото, брадясало лице на Артур, който дни наред се опитваше да превърне уловената вълна в друг вид енергия. По едно време мислехме, че сме успели. То беше тогава, когато превръщяхме вълната в биоток. Седяхме с часове в биоелектронната камера с приемателните шлемове на глава. На два пъти ми се стори, че виждам багри и чувам звуци. Нищо не излезе. И двата пъти Артур и Ина са ме извличали полумъртъв от камерата. След това ни остана само да следим записващите апарати и да се утешаваме, че на Земята други, по-находчиви от нас, може би ще успеят. Чудесно утешение!

Но стига с това настроение! Трябва да се усмихна... Изправям се.

— И така, достатъчно сме седели! Трябва да свършим още нещо преди тръгването, нали Ина?

Ина трепва. После бързо съобразява какво я питам. Става. Да, последното контролно изпитание на локаторните уредби в ракетата. Време е. Артур се надига тежко от креслото. Спира, като че иска да каже нещо, но само махва с ръка и тръгва. Голямата сребриста врата се плъзва безшумно, отваря се пред него и го поглъща. Да, по-добре беше, че замълча.

Вън е вечер. Странна вечер, ако изобщо може така да се нарече. Зад хоризонта, на черното небе залязват две слънца. Едно по-голямо — оранжево, и друго — гълъбово! Някога като дете сънувах такива хоризонти и такива слънца. Дори и сега, през трите години, които преживях тук, не можех да се отърва от чувството, че сънувам. Наоколо няма нито една мека линия. Остри зъбери, причудливо насечени, сякаш застинали с вик към небето. Пропасти, зинали с тъмните си гълбини към гълбините на Вселената. И звезди. Неприветливи, като изрязани от парчета мъртво студен метал. Страшно ми става, като помисля, че там някъде в съзвездието Персей е имало и може би още има жив разум, който е позовал безкрая. Двадесет хиляди светлинни години е пътувал този зов. И ето среща нас тримата на тази дива планета от системата на бета Лебед. Напразно ни среща. Ние не сме подготвени, за да го разберем. Ние сме обикновени хора — трима души от една обикновена гравитометрична станция. Обръщам се. На платото зад нас сияе с мека смарагдовозелена светлина куполът на станцията. Никога не съм мислил, че ще ми е така тежко, когато я напускам. Защо човек винаги оставя част от себе си в предметите, с които е живял?

Поемам наново след Артур и Ина. Той върви напред, тя е след него. Чувам в микрофона нейното дишане, виждам как малката ѝ фигурка крачи по склона и си мисля нещо, което никога не бих ѝ казал. Това че тя за мен е най-скъпият човек. Не го разбрах веднага. В първите дни, когато звездолетът на експедицията „Орион“ ги донесе тук двамата с Артур, мен дори ме дразнеше нейното мълчаливо, съсредоточено държане, обичаят ѝ да глади припряно челото си с длан, когато е разтревожена. После свикнах. А после... един ден с удивление

разбрах, че ми е тежко, когато не я виждам край себе си. Може би това е любов. Не знам.

Артур също я обича. Те са отрасли от деца заедно в звездолета „Орион“ и това, че тя ще се омъжи за него, изглежда съвсем естествено. Изглежда. Ние тримата говорим всичко друго, само не смеем да кажем главното — че двамата с Артур обичаме Ина. А и тя мълчи. Докога, Ина?

— Арчи — казвам в микрофона, — ще ви настигна след малко. Отивам да спра гравитонния кондензатор. А всъщност защо трябва да идвам с вас. Направете проверката и ще ви чакам на връщане.

Вдясно, на стотина метра под склона се тъмнее ъгловатият масив на кондензатора. Ако човек не познава нещата, не би могъл да предположи, че на тая неугледна постройка ние дължахме живота си тук. Кондензаторът изплиташе високо над нас невидима броня от свръхмощно поле. Тази броня ни пазеше от гама-лъчите на гълъбовото слънце. Без нея то би ни убило за броени часове. Но вече запасите ни от енергия са към своя край и това ни заставя да бързаме с отлитането. А и задачите, за които сме тук, вече приключихме. Всички задачи. Освен една — непредвидената. Защо често става така, че непредвиденото се оказва най-важното в живота ни? Не, не желая повече да се мъча с въпроси! Тази нощ е последната, която можем да останем тук. Ще захвърля ненужните вече съмнения и ще стартираме! Само след осем години ще видя Земята! Синьо небе, синьо море, зеленината на поляните и горите... Само осем години...

Тежката врата се отваря. Влизам. Не зная какво биха си помислили Ина и Артур, ако им кажа, че за мен уредите са като живи същества. Може би съвсем не съм подходящ за астрофизик и ръководител на гравитометрична станция. Такива хора трябва да бъдат други — сурови. Ако е нужно — да жертват себе си или другарите си. А аз, изглежда, се размеквам като някакъв лиричен герой от древен роман. Дори сега, когато хващам централния прекъсвач и го отмествам, изпитвам чувството, че се разделям с близък приятел. Тихото равномерно бръмчене на големия кондензатор секва. Излизам бързо.

Да, Артур и Ина вече се връщат. Сега остава само да вземем от станцията записите на последните сигнали и някои по-дребни неща. И после — старт!

Сега в редицата аз съм пръв. Влизаме един след друг в станцията и в херметичната кабина снемаме само шлемовете — нямаме време, трябва да побързаме. Коридорът. Вратата на залата с астрофона се оттегля. Аз...

Аз стоя в залата и недоумявам. Нещо има, нещо е ставало тук. Чувствам го, преди да го осъзная. После разбирам. Това е невероятно, това не може да бъде! И все пак. Острият виещ звук на сигнала се е превърнал в тиха мелодия. Странна особена мелодия.

Артур съобразява. Той вече тича към биоелектронната камера, ние след него. Влиза, ръцете му треперят, когато прикрепя шлема на главата си, аз трябва да му помагам.

Минута. Ина до мен диша тежко. Очите на Артур са широко отворени.

— Виждам... — хрипти той — ... виждам... това са те... техните градове... чувам ги...

Свалям насила шлема от главата му и го изтеглям от камерата. Артур залита.

— Седни — казвам, — седни, моля те! Искам да ти кажа нещо важно. Моля те, Арчи, успокой се!

Артур сяда бавно и бавно идва на себе си. Ина стои права. Устните ѝ побеляват, пръстите ѝ търсят облегалото на стола. Тя е разбрала вече. Да, Ина, вярно е това, което мислиш!

— Слушай, Арчи — шептя аз — ... виж... ето каква е работата при това положение... — (бълнувам, глупости говоря) — слушай, мисля, че е ясно — сигналът се превръща в биоток само при ниско гравитационно напрежение. Изключихме кондензатора и получихме истинския сигнал...

Ина прави няколко несигурни крачки и сяда до астрофона. Лицето ѝ е като на мъртвец. Но аз нямам време да се занимавам с нея. Трябва да кажа нещата до край.

— А сега трябва да отлитаме, Арчи... защото без кондензатора гълъбовото слънце ще ни погуби... Да отлитаме ли? Не, Арчи, един от нас трябва да остане тук. Всичко, което досега сме записвали от сигнала, не струва нищо. Един от нас трябва да остане... незащитен. Онова, което той вижда и чува, ще се записва на биолентите, и така ще стигне до човечеството... Но той самият, ти разбираш...

Артур разбира. Един от нас е обречен. Един трябва да загине. Иначе останалите двама няма да имат сили да гледат в очите хората от Земята. По дясното слепоочие на Артур изпъкват две вени. Но той се владее. Прекрасно се владее, дявол да го вземе! Даже му завиждам на самообладанието. Единственото, което го издава, са тия вени. И може би — няколкото секунди, в които мълчи. После поглежда към Ина. Ще каже това, което трябва, което му подобава. Казва го.

— Разреши ми да остана аз.

Вик. Това е викът на Ина. Тя се задъхва, говори нещо несвързано.

— Не... не искам... той знае... аз трябва да съм тук...

Разбирам, Ина. Ти искаш да се жертваш вместо него. Ти направи своя избор между нас двамата. Обичаш него. Сега е мой ред да се владее.

— Благодаря за готовността, но ще остана аз. Нарещдам ви да заминете. Гответе се за старт!

Не, не излезе никак добре. Артур хапе устните си, после кипва:

— Какво искаш да кажеш? Вижте, моля, какъв съм герой — това ли? Няма да допуснем! Не е разумно.

Трябва да измисля нещо, трябва! Нямам време. Един от тримата трябва да остане тук... И казвам първото, което ми идва на ум:

— Предлагам... да теглим жребий!

Невероятно е. Така са решавали някога въпросите хора, безсилни срещу природата и това съвсем не ни подхожда. Не мога да съобразя още как да постъпвам по-нататък, но връщане назад няма.

Артур се изсвива нервно.

— Що за идея!

— Помисли — настоявам аз — все едно е кой ще остане тук. Сляпата случайност поиска това от нас. Нека ѝ се отплатим достойно — пак със случайност! Така неразумното ще стане разумно.

Той ме гледа внимателно. В умните му очи заиграват искрици. Явно идеята започва да му харесва, но все пак той, този човек, изтъкан от разум, не може да я приеме. Да, Артур, даже и в безизходно положение хората могат да се надсмиват над съдбата.

— Ти довеждаш нещата до абсурд... — колебае се той.

По тънкото му лице пробягва крива усмивка.

— Той е прав, Арчи! — чувам гласа на Ина. — Аз съм готова.

Тя се е съвзела, става и идва при нас. Очите ѝ горят, трие челото си с длан. Мълчим. Старинна, малко тъжна мелодия блика от астрófона. Тя пълни кабината, ние сякаш плуваме в нея.

Артур мълчи, значи също е съгласен. Вадя бележничето си, късам три листчета и се обръщам, за да напиша кръстче върху едното от тях. Сгъвам ги, стискам ги в ръката си. Обръщам се и им протягам длан. Трите жребия са там — три съдби.

— На едно от листчетата има кръстче. Теглете. За мен е последното.

Артур не се и замисля. За него решението е взето. Посяга и поема своя жребий. Отваря го и го оставя върху стола. Листчето е празно. Просто не мога да разбера какво чувства в този момент. Зениците на Ина са широко отворени. Тя посяга като автомат и взема. Разгъва. Листчето също е празно.

Аз дори не отварям своя жребий. Излишно е, всички знаем какъв е той. Смачквам го в ръка и го хвърлям настрана.

— Сами виждате... — казвам.

Нищо по-добро не ми иде на ум.

Артур гледа някъде встрани. За първи път го виждам неуверен. Той все още не може да повярва, че всичко е решено така, по неразумен според него начин. Дори, сигурно се упреква, че се е съгласил. Не се измъчвай, Артур! Съдбата знае кого да избере. Вървете...

— Вървете... — повтарям мислите си аз. — Нямаме време.

За миг съобразявам, че говоря безсмислици. Кой няма време? Тях ги чака цяла вечност от живот и щастие. Аз, аз нямам време. Но те нищо не забелязват. Ина свива устни и бавно отива към астрófона. Каква странна прилика има между нея и тази далечна мелодия. Нежни и безплътни. Тя се пресяга към пулта на астрófона, после отпуска ръка. Обръща се.

— Да вървим... всички заедно... — казва тя неуверено.

Не отговарям. Какво ми предлагаш ти, Ина? Разбираш ли, какво значи това? Не само аз, но и тримата ще престанем да бъдем хора.

— Хайде — казвам аз, — елате при мен.

Артур ме поглежда. Какви очи има! Променени, нещо старческо вее от тях, древно и мрачно! Но ние... аз нямам време.

— Сбогом, Ина. Сбогом, Артур.

Казано е всичко, което трябва. Не знам как се прощават хората в такива случаи. Протягам им ръце. Тежко ми е. Не мисля какво ме чака, просто ми е тежко, че вече няма да ги виждам.

Артур се обръща и тръгва пръв. Не иска да гледам болката по лицето му. Ина хапе устни и бавно пристъпва след него. Ина! Ти сама не знаеш, какво те чака, Ина! Ти го обичаш. Той е чудесен човек — верен до смърт приятел. Но ще минават дни и ти все повече ще мислиш за другия, който е останал тук, който отдавна вече няма да съществува. И ще почнеш да обичаш него, другия, сянката. Ти сама още не знаеш какъв ад ще бъде това, Ина. А и той ще разбира и ще страда. Мъчно ми е за вас, скъпи мои.

Излязоха.

Колко е тихо! Сами сме, аз и мелодията. Няколко минути, искам още няколко минути. Само за себе си. Имам право на това. Искам да си помисля нещо хубаво, преди да вляза там...

... Луната... Луната е изгряла... Мирише на смола, земя и още нещо сладко, упойващо като сън. Вървя по горската пътека, застлана с борови игли. Тя извива, някъде сенките на боровете я притискат, другаде гъстите корони се разтварят. Там боровите иглици по пътеката блестят под лунната светлина. Вървя, сякаш не аз вървя по тази пътека, а някой друг, живял преди хиляди години. Човек, който няма име.

Стига! Последен поглед наоколо. Там, на пода до астрофона лежи малко бяло топче смачкана хартийка. Моят жребий. И единствен в цялата Вселена знам, че този жребий е също така чист, празен, както на другите двама. Не поставих кръстче на нито едно от листчетата. Добре изиграх ролята си, моята последна роля.

Сбогом, Земя! Така те обичах... така те обичаше един човек...

Сбогом!

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 8 от 1963 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.